

Restituční nároky a privatizační projekt

Pokud v době probíhajícího schvalování privatizačního projektu nebylo pravomocně rozhodnuto o restitučních nárocích ani nebyly zamítnuty, nebylo možné restitučním nárokem dotčený majetek do privatizace zahrnout. Byl-li by tedy takový majetek zahrnut do privatizačního projektu a privatizován za situace, kdy restituční nárok byl uplatněn a nebyl zamítnut, odporoval by takový právní úkon ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. [92/1991](#) Sb., a byl by proto neplatný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 160/2003, ze dne 27.8.2003 v souvislosti s Nálezem Ústavního soudu ze dne 18.10. 2001, sp. zn. III. ÚS 17/01, publikovaném ve Sbírce nálezů a usnesení Svazek č. 24, nález č.152)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o dovolání J. K., zast. advokátem, podaném proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 27. srpna 2002, sp. zn. 12 Co 396/2002 (v právní věci žalobce S. P., s.r.o., zast. advokátem, proti žalovanému J. K., zast. advokátem, o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 14 C 275/2001), tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27.8. 2002, č.j. 12 Co 396/2002-110, a rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 22.2. 2002, č.j. 14 C 275/2001-84, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Plzeň-město k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud Plzeň-město rozsudkem ze dne 22. února 2002 pod č.j. 14 C 275/2001-84 určil, že žalobce je vlastníkem domu čp. 286 se stavební parcelou č. 164 a 163 v katastrálním území obce P., nemovitostí zapsaných na listu vlastnictví č. 9161 pro obec P., katastrální území P., u Katastrálního úřadu P. Žalovanému bylo uloženo zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 13.225,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí k rukám advokáta žalobce.

Nalézací soud se nejprve zabýval genezí sporu. Žalovaný podal - v souladu se zákonem č. [87/1991](#) Sb. o mimosoudních rehabilitacích - dne 30.10.1995 u téhož prvoinstančního soudu žalobu proti Městu P. a Správě budov města P. o vydání nemovitostí, které jsou předmětem i projednávaného sporu. Rozsudkem ze dne 22.7.1999, který nabyl právní moci dne 2.11.1999, byla Správa budov města P. uložena povinnost sporné nemovitosti vydat. Tento subjekt podal u nalézacího soudu ohledně tohoto restitučního rozhodnutí návrh na obnovu řízení s tím argumentem, že Správa budov města P. nemohla při původním řízení beze své viny použít dohodu uzavřenou mezi ČSSR a USA z roku 1982. Návrh na obnovu řízení byl zamítnut, protože soud neshledal žádné objektivní překážky, které by mohly způsobit, že žalobce o existenci této dohody nevěděl. Následně se J. K. žalobou ze dne 3.11. 2001 domáhal mj. určení svého vlastnictví k předmětným nemovitostem, neboť katastrální úřad mu odmítl toto jeho právo založené úspěšně uplatněným restitučním nárokem zapsat. Důvodem pochybností katastrálního úřadu byla druhá linie převodu vlastnictví k týmž (sporným) nemovitostem, odvíjející se od rozhodnutí o jejich privatizaci usnesením vlády ze dne 1.2. 1995, následované převodem mezi F. n. m. ČR a společností U., s.r.o. smlouvou ze dne 1.12.1995, a poté prodejem nemovitostí kupní smlouvou uzavřenou mezi U., s.r.o. a S. P., s.r.o. J. K., poté co dosáhl zápisu svého vlastnického práva do katastru nemovitostí, vzal svou žalobu zpět. Předmětem projednávaného řízení je vzájemný návrh na určení vlastnického práva společnosti S. P., s.r.o., který byl vyloučen k samostatnému projednání.

Okresní soud vyšel z toho, že žalobce má na požadovaném určení naléhavý právní zájem, a to z toho důvodu, že ohledně sporných nemovitostí je jako výlučný vlastník zapsán žalovaný. Své restituční rozhodnutí (11 C 328/95) nalézací soud pro potřeby tohoto řízení zhodnotil jako nezávazné, neboť žaloba byla podána osobou, která nebyla účastníkem restitučního řízení. Žalobce uplatnil svá práva k věci, o které sice již bylo pravomocně rozhodnuto, ale nikoliv konstitutivním rozsudkem, a proto pro něj restituční rozhodnutí ve věci 11 C 328/95 není závazné. Závazné není ani pro soud, a ten tedy znovu posuzoval, zda J. K. byl oprávněnou osobou podle zákona č. [87/1991](#) Sb.

Okresní soud se především zabýval žalobcem předloženými listinami, které dokládaly, že žalovaný, respektive jeho právní předchůdkyně, byla vypořádána mezivládní dohodou uzavřenou mezi ČSSR a USA v roce 1982, na základě které bylo rodině žalovaného vyplaceno odškodné za ztrátu mj. sporných nemovitostí. Soud prvního stupně - s přihlédnutím k nejednoznačné judikatuře vyšších soudů - dospěl k závěru, že zmíněná mezinárodní smlouva má vliv na otázku oprávněnosti nároku žalovaného. Vyplacení odškodnění žalovanému znamenalo zánik jeho nároku v důsledku splnění. Pokud by žalovanému byly ještě vydány nemovitosti, byl by odškodněn dvakrát, což by bylo v rozporu s dobrými mravy.

Soud navíc z provedených důkazů dovodil, že žalovaný nesplňoval ani podmínku státního občanství. Výkladem článku I odst. 3 úmluvy 169/1929 o naturalizaci mezi Československem a Spojenými státy okresní soud dovodil, že dvojí občanství - vedle amerického i československé - žalovaný mohl mít pouze do skončení válečného stavu, nejpozději tedy do 8.5.1957. Tímto momentem končí konstrukce odkladu ztráty dřívější státní příslušnosti, a žalovaný proto nemohl splnit ani tuto podmínku.

Vzhledem k těmto závěrům soud prvního stupně nemohl Správu budov města P. považovat za osobu povinnou ve smyslu § 9 zák. č. [87/1991](#) Sb., která by tímto předpisem byla zavázána věc dále nepřevádět. Všechny smlouvy o prodeji sporných nemovitostí jsou proto platné. Navíc v době rozhodování bránilo vydání předmětných i ustanovení článku II. zákona č. 116/94 Sb., podle kterého věc nelze vydat, byla-li po 1.10.1991 nabyta do vlastnictví jiné osoby než státu, nebo byl-li schválen ohledně takové věci privatizační projekt nebo vydáno rozhodnutí o privatizaci.

Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 27.8. 2002 pod č.j. 12 Co 396/2002-110 rozsudek soudu prvního stupně v části týkající se parcely č. 163 (z důvodu částečného zpětvzetí žaloby) zrušil a řízení o tomto nároku zastavil, jinak ve všech ostatních výrocích byl rozsudek okresního soudu potvrzen. Ohledně náhrady nákladů odvolacího řízení byl žalovaný zavázán uhradit žalobci k rukám jeho advokáta částku 5.075,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odvolací soud se ztotožnil se závěry okresního soudu, když se v odůvodnění svého rozhodnutí zaobíral především okolnostmi odškodnění poskytnutého rodině žalovaného Americkou náhradovou komisí. Žalovanému bylo v souvislosti s předmětnými nemovitostmi poskytnuto plnění. Pokud by byl odškodněn dvakrát, jedenkrát finančně a podruhé reálným vydáním předmětných nemovitostí, nebyl takový postup rozhodně zamýšlen zákonodárcem a byl by současně v rozporu s ustanovením § 3 odst. 1 občanského zákoníku.

Žalobce nabytí vlastnického práva podle uzavřené kupní smlouvy ze dne 6.5.1996. Vlastnictví nabytí smlouvou, která odpovídá jak obecným ustanovením o kupní smlouvě § 588 a násl. obč. zák., tak i obecným ustanovením § 43a obč. zák., splňuje i náležitost písemné formy, je dostatečně určitá a srozumitelná. Odvolací soud proto potvrdil závěr okresního soudu, podle kterého se žalobce stal vlastníkem domu čp. 286 a pozemkové parcely č. 164.

Proti uvedenému rozhodnutí odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Dovolatel především namítá, že jeho restituční nárok byl nálezem Ústavního soudu založen ke dni 1.11. 1994. Privatizační projekt byl schválen až 1.2. 1995, tedy v době, kdy nárok žalovaného byl nárokem ve smyslu zákona č.

[92/1991](#) Sb. ustanovení § 47 odst. 4 s lhůtou schválení privatizačního projektu do 31.12 1994. Nárok bylo možno podle novely provedené čl. I bodem 1 zákona č. [306/1993](#) Sb. uplatnit do 30.6. 1995. Privatizaci tedy v její době bránila ustanovení dvou novel restitučních předpisů! Je pravdou, že judikatura nepovažuje pravomocný rozsudek o určení vlastnického práva mezi rozdílnými subjekty za překážku rei iudicate. Pokud však jde o rozhodování o určení vlastnického práva mezi osobou, která nabyla vlastnické právo na základě restitučních předpisů a osobou, která tvrdí své vlastnické právo, nemůže být v takovém řízení předmětem opětovného posuzování otázka oprávněnosti restitučního nároku a opakované zkoumání splnění podmínek restituce. V takovém řízení může být předmětem posuzování pouze to, zda ob stojí právní titul vlastnictví osoby, která tvrdí, že jí vlastnictví náleží proti titulu restitučnímu. Pokud bylo vlastnictví restituventa založeno pravomocným soudním rozhodnutím, nemůže jakýkoliv titul, navíc získaný za situace porušení zákonné restituční blokáce, obstát. Soud svým rozhodnutím způsobil paradoxní situaci, kdy stejnému vlastnickému právu přisoudil vůči různým vlastníkům jiný obsah a jinou ochranu, což je v hlubokém rozporu s ustanovením čl. II odst. 1 Ústavy. Dále došlo k mylnému posouzení státního občanství žalovaného, který poukazuje na nález Ústavního soudu II ÚS 307/1997, ze kterého - stejně jako z řady dalších rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu - vyplývá, že ukončením válečného stavu nedošlo u naturalizovaných občanů USA ke ztrátě původního československého občanství. Navíc existence českého občanství dovolatele byla doložena veřejnou listinou a tato otázka byla oběma stranami sporu po skutkové stránce brána jako nesporná. Soud přesto, aniž by provedl jakékoliv dokazování směřující k doložení opaku, dospěl k názoru (na základě chybně provedeného výkladu Úmluvy o naturalisaci mezi ČSR a USA č. 169/1929), že žalovaný podmínku občanství nesplňoval. Soudem učiněná interpretace je kromě toho v rozporu se zásadou mezinárodního práva, podle které nesmí být nikdo zbaven bezdůvodně, popř. proti své vůli státního občanství. Ohledně dohody z roku 1982 dovolatel upozorňuje na právní názor obsažený v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.10. 1998 sp. zn. 2 Cdon 968/97, podle kterého nelze netransformované dohodě dvou vlád o majetkových záležitostech dát sílu pramene práva, který je způsobilý být účinný ve vztahu k vnitrostátním subjektům. Přílehlavá nebyla ani argumentace ustanovením o dobrých mravech, neboť jeho aplikace by vedla k založení nerovnosti vlastnických subjektů, když někteří by byli pouze finančně odškodněni a druhým (finančně neodškodněným) by bylo plně obnoveno jejich vlastnické právo. K tomuto dovolání nebylo podáno vyjádření.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací při posuzování podaného dovolání vycházel v souladu s body 1., 15., 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, z občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2001. Proto jsou v tomto rozsudku uváděna ustanovení občanského soudního řádu ve znění po novele provedené zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen o.s.ř.).

Dovolací soud zjistil, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem řízení řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1 o.s.ř., § 241 odst. 1 o.s.ř.). Dovolatel opírá přípustnost jím uplatněného mimořádného opravného prostředku o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. Dovolací soud proto napadený rozsudek odvolacího soudu v tomto smyslu přezkoumal a dospěl k přesvědčení, že dovolání je přípustné.

Podle § 242 odst. 3 o.s.ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání (v daném případě § 241a odst. 2, písm. a/, b/ o.s.ř.). Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že

napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 o.s.ř. o.s.ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

V projednávaném řízení byla zásadní významnost napadeného rozhodnutí odvolacího soudu spatřována v tom, že vycházelo z řešení právní otázky, která je dosud vyššími soudy posuzována rozdílně. Pozornosti dovolacího soudu však nemohlo uniknout, že přípustnost napadeného rozsudku odvolacího soudu vyvěrá především z toho, že jedna z otázek relevantních pro rozhodnutí byla řešena v rozporu s hmotným právem.

Krajský soud totiž potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým byl žalobce určen za vlastníka sporných nemovitostí. Tento vlastnický titul měl být přitom založen podle zákona č. [92/1991](#) Sb. o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, a to na základě schválení privatizačního projektu dne 1.2. 1995, smlouvy o prodeji privatizovaného majetku uzavřené mezi F. n. m. ČR a společností U., s.r.o. ze dne 1.12. 1995 a následné kupní smlouvy o prodeji nemovitostí uzavřené mezi společností U., s.r.o. a žalobcem dne 6.5. 1996. Žalovaný se přitom účinností nálezu Ústavního soudu č. 164/94 Sb. dne 1.11. 1994 stal osobou oprávněnou ve smyslu zákona č. [87/1991](#) Sb.

Podle ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. [92/1991](#) Sb. platí, že majetku, na jehož vydání může vzniknout nárok fyzické osobě podle zvláštních předpisů, může být použito podle tohoto zákona pouze v případě, že tyto nároky nebyly uplatněny ve stanovené lhůtě nebo byly zamítnuty. Zvláštními předpisy, na které citované ustanovení odkazuje, jsou přitom míněny předpisy restituční. Aplikace tohoto tzv. blokačního ustanovení, které upravuje kolizi privatizačních a restitučních zákonů, byla dosavadní judikaturou dostatečně vyjasněna.

Nejvyšší soud ČR se interpretací citovaného ustanovení zabýval ve svém rozsudku ze dne 1.3. 1999, sp. zn. 23 Cdo 185/98, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí, ročník 2000, č. 6, str. 376, ve kterém dospěl k závěru: „Lze-li určitou věc považovat za majetek, který je ustanovením § 1 odst. 3, § 3 a § 47 zákona č. [92/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyloučen z privatizace podle cit. zákona, nemohla být taková věc podle části druhé a třetí zákona č. [92/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, privatizována; přitom je nerozhodné, že byla uvedena ve schváleném privatizačním projektu.“

Podle Nálezu Ústavního soudu ze dne 18.10. 2001, sp. zn. III. ÚS 17/01, publikovaném ve Sbírce nálezů a usnesení Svazek č. 24, náleze č.152 platí: „Pokud v době probíhajícího schvalování privatizačního projektu nebylo pravomocně rozhodnuto o restitučních nárocích ani nebyly zamítnuty, nebylo možné restitučním nárokem dotčený majetek do privatizace zahrnout. Pokud tedy předmětné nemovitosti byly zahrnuty do privatizačního projektu a privatizovány za situace, kdy restituční nárok byl uplatněn a nebyl zamítnut, odporoval takový právní úkon ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. [92/1991](#) Sb., a je proto neplatný.“

Jak bylo vysloveno v nálezu Ústavního soudu ze dne 24.5. 2000, sp. zn. IV. ÚS 310/99 publikovaného ve Sbírce nálezů a usnesení Svazek č.18, náleze č.76: „Restituční nároky je nezbytné považovat za primární, a to i za cenu zásahu do již provedených majetkoprávních přesunů. Každý jiný výklad by činil blokační ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. [92/1991](#) Sb. prakticky bezcenným.“

Dopad uvedených rozhodnutí na projednávanou věc je zřejmý. Za situace, kdy byl žalovanému na základě nálezu Ústavního soudu č. 164/94 Sb. ke dni 1.11. 1994 ve vztahu ke sporným nemovitostem založen restituční nárok ve smyslu zákona č. [87/1991](#) Sb., a kdy žalovaný tento svůj nárok včas uplatnil u povinné osoby výzvou k vydání věci dle § 5 odst. 1 citovaného zákona dne 27.4. 1995,

neměl být dne 1.2. 1995 schválen ohledně týchž nemovitostí privatizační projekt a nemohla být - pro rozpor s výše citovanými ustanoveními zákona č. 92/91 Sb. - uzavřena dne 1.12. 1995 smlouva o prodeji privatizovaného majetku. Pokud tedy odvolací soud určil vlastnické právo žalobce, který jej odvíjel od uvedeného převodu ze státu na privátní subjekt, zatížil své rozhodnutí rozporem s hmotným právem. Jestliže přitom rozhodnutí odvolacího soudu trpí nesprávností pro jeden z uplatněných důvodů, je nadbytečné zaujímat stanovisko k jeho dalším v dovolání napadaným závěrům.

Dovolací soud z těchto důvodů nemohl považovat napadené rozhodnutí odvolacího soudu za správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.), a nezbylo mu proto než jej v souladu s citovaným ustanovením zrušit. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)